

ACTIVITAT ARQUEOLÒGICA 2014

Antonio Moro i García

Recepció i acceptació: setembre de 2014

Els últims anys, l'activitat arqueològica de camp ha anat minvant a favor dels projectes de col·laboració dels ens universitaris i centres d'investigació amb el Museu de Terrassa. No hi ha cap dubte que aquest increment i continuïtat ha estat possible després de les intervencions arqueològiques a les esglésies de Sant Pere, Seu d'Ègara (1995-2005), amb una documentació posada a l'abast per a la comunitat científica que està donant els seus fruits. Recordem amb orgull una primera tesi doctoral sobre les inhumacions del conjunt religiós egarenc per part de Xavier Jordana (UAB, 2007) que va obrir la porta als diversos treballs d'investigació antropològica i arqueològica encara en curs. Important està sent fins ara la col·laboració amb el Departament d'Antropologia Biològica de la UAB, i molt especialment la catedràtica Dra. Assumpció Malgosa i l'ara professor Dr. X. Jordana. Com a mostra d'aquesta col·laboració presentem un resum del treball del màster d'Antropologia Biològica de Júlia Tartera que ve a afegir el nombre d'inhumacions estudiats de les esglésies de Sant Pere, concretament del període carolingi (segles IX i X), i que en pocs anys podrem completar. També cal ressaltar que s'ha engegat la tasca d'anàlisi de les restes antropològiques incinerades de Can Missert (1100-900 aC.), que actualment es troben dipositades en els fons museístics del Museu de Terrassa i del Museu Episcopal de Vic i que estan permetent aportar dades interessants sobre el ritus i la població d'aquelles dates. També cal destacar els treballs d'investigació individuals que s'estan portant a terme i que aquí presentem com a primícia gràcies a la gentilesa dels autors corresponents a la lectura paleogràfica de les pintures d'època visigòtica de l'església de Sant Miquel.

Però, sens dubte, hem de destacar el paper catalitzador que està assumint l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica, l'ICAC, amb seu a Tarragona, unint sinergies amb el Museu de Terrassa i l'Ajuntament de Terrassa. El seu interès per impulsar la recerca del conjunt episcopal d'Ègara, les esglésies de Sant Pere, va sorgir un cop finalitzats els treballs d'excavació arqueològica que demanaven ser estudiats i presentats a la comunitat científica de manera urgent. Aquest primer contacte va propiciar la publicació, l'any 2009, de l'estudi parcial dels resultats signats per M. G. Garcia, A. Moro i F. Tuset a *La seu episcopal d'Ègara. Arqueologia d'un conjunt cristià del segle IV al IX*. Ara, l'esforç d'aquesta sinergia, convertit en un objectiu primordial, va dirigir a establir sengles col·laboracions amb altres institucions lligades al moment de l'antiguitat tardana. En aquest sentit, l'ICAC encapçala dos projectes de recerca que s'han aprovat, un de R+D i un altre promogut per la Generalitat de Catalunya, tots dos centralitzats en el conjunt episcopal d'Ègara.

Interpretació paleogràfica a Sant Miquel d'Ègara

Els treballs de restauració de la pintura d'època visigòtica de l'absis de l'església de Sant Miquel per part de l'empresa Arcor, l'any 2011, van permetre posar a l'abast la doble franja paleogràfica que emmarca la seriació de les dotze figures humanes que uns relacionen amb els apòstols i d'altres, amb la visió d'Ezequiel. El passat 3 de juliol, els membres investigadors de l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica, Diana Gorostidi i Jordi López, i el director del Museu Bíblic de Tarragona, Andreu Muñoz, documentaren exhaustivament el nombre de lletres visibles mitjançant la fotografia i el calc. Tot i que no s'ha finalitzat l'estudi, avancen els autors, als quals agraïm aquesta aportació important, que la franja paleogràfica sota les figures correspon als noms dels apòstols que hi són representats.

Projecte de recerca R+D

A mitjans del 2014 va ser aprovat el projecte coordinat per la Universitat Autònoma de Madrid *Técnicas constructivas y arquitectura del poder en el noreste de la Tarraconense. Metodología de representación y parámetros analíticos para la comprensión de los procesos evolutivos entre el Alto Imperio y la Antigüedad Tardía*. Atorgat pel Ministeri d'Economia i Competitivitat (HAR2009-10752), inclou l'estudi de diferents àrees de la Península Ibèrica. La part que ens afecta localment correspon a la zona catalanovalenciana, que està dirigida pel Dr. Josep M. Macías (ICAC). El Museu de Terrassa col·labora com a gestor de les esglésies de Sant Pere i es compta amb la col·laboració de l'arqueòloga terrassenca M. G. García, que assumirà les tasques de planimetria i dibuix. El projecte

Foto 1. Treballs de calc d'una de les lletres de la franja paleogràfica de les pintures d'època visigòtica, segle VI, de l'església de Sant Miquel. Fotografia M. Gemma García.

Treball d'escanejat amb làser de les superfícies de l'església de Sant Miquel. *Fotografia M.G. Garcia.*

inclou l'estudi dels paraments arquitectònics a les seus episcopals de Barcelona, València, Tarragona i Ègara, amb l'objectiu de poder tenir un coneixement ampli de la configuració d'aquestes quatre seus episcopals ubicades a la Tarraconensis. Els treballs centrats a l'església de Sant Miquel, mitjançant l'ús d'un escàner làser, permetran completar l'estudi evolutiu de l'edifici. Així mateix, s'està elaborant una pàgina web on es podran consultar les aportacions dels diferents projectes de zona que formen l'esmentat projecte d'investigació.

Projecte de recerca arqueològica a les esglésies de Sant Pere

La Generalitat de Catalunya ha aprovat la proposta del projecte de recerca en matèria d'arqueologia de

l'antiga Seu d'Ègara que va presentar l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica, amb la col·laboració de l'Ajuntament de Terrassa. Aquest projecte de recerca, amb una durada de quatre anys –període 2014-2017–, té com a objectiu la realització de la fotogrametria completa i actualitzada del conjunt per poder fer la lectura científica de les estructures conservades, així com la confecció de material per a ús museogràfic i divulgatiu de l'evolució constructiva i arqueològica del conjunt religiós, estudi que ens permetrà assolir una millor comprensió i explotació de les dades. Els responsables d'aquest projecte són M. G. García, J. M. Macías i A. Moro.

Estudi antropològic de la necròpolis carolíngia de Sant Pere de Terrassa

Per Júlia Tartera i Foguet (Departament d'Antropologia Biològica, UAB).

El propòsit d'aquest estudi és analitzar antropològicament els subjectes de la necròpolis d'època carolíngia de les esglésies de Sant Pere (ss. IX-X) per tal de conèixer l'estil de vida i demografia de la població i fer-ne així una primera aproximació en la comparació demogràfica amb la població anterior en el nostre territori, coincidint amb el període episcopal de la Seu d'Ègara (ss. V-VIII). S'han examinat 17 individus del període carolíngi que s'han afegit als 42 esquelets ja estudiats pel Dr. X. Jordana (2010). Els resultats indiquen unes diferències demogràfiques i d'estil de vida dels

individus inhumats que s'expliquen en el context del canvi de funcionalitat de les esglésies de Sant Pere, de seu episcopal a parròquia.

S'han trobat diferències en la distribució de sexe: els barons eren majoritaris en el primer període i les dones, en el següent. Els esquelets d'ambdós períodes mostren distribucions d'edat òssia similars, però s'observen diferències en la incidència d'algunes patologies, no només entre la població masculina i femenina del mateix període, sinó també entre individus del mateix sexe en cadascun dels períodes.

D'aquests 17 individus estudiats en el present estudi, hi ha 9 dones, de les quals 6 tenen més de 60 anys i una mitjana de 154 cm d'alçada, i 7 homes, entre els 35 i 59 anys, amb una alçada mitjana de 168 cm, i un esquelet indeterminat, en edat infantil.

Pel que fa a les patologies, cal destacar les afeccions bucals, l'artrosi axial (osteòfits a les vèrtebres) i l'entesopatia (estrès musculoesquelètic, sobretot el bíceps i tendó d'Aquil·les), aquestes últimes relacionades amb la duresa de les condicions de vida característica d'una societat rural.

En general, els resultats suggereixen que la diferència de ràtio entre sexes observats en les restes d'esquelets de les esglésies de Sant Pere estan probablement lligades als canvis de papers dins el mateix complex religiós. La raó per haver trobat més esquelets masculins és que la majoria d'ells pertanyien a la comunitat monàstica. En els següents segles, quan l'estatus episcopal va desaparèixer, sembla indicar que els habitants de la vila van ser enterrats en el cementiri parroquial.

Enterrament UF 771. Sepultura amb fossa antropomorfa al fons i coberta de lloses de pedra, d'època carolíngia.

